

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2001
FORFATTER:	Børge Ibsen
TITEL:	Min fars opfindelse.
KORT RESUME:	En perpetuum mobile omkring 1940.

MIN FARS OPFINDELSE

AF BØRGE IBSEN

Min far hed Johannes. Han blev kaldt Johs eller ved efternavn. Af profession var han typograf, hvilket han var uhyre stolt af. Når han var højtidelig, talte han om sortekunstens sønner, og når han talte om Gutenberg fik han vand i øjnene. Skulle man være noget inden for håndværket, så burde man blive typograf, alt andet var det bare ingenting.

Ved siden af sit fag havde han en trang til at ville tale og diskutere med folk. Han elskede at tale, rigtig lang snak, og sælsomme ord blev vi daglig stillet over for. Men der skulle helst være tilhørere, uanset hvem og hvad, eller om de forstod ham eller ej. Jeg tror nok, mange af hans venner var ret trætte af at være tilhørere. Han var ikke meget for modsigelser. Ikke sådan at forstå, at han ikke var lydhør over for andre, men der var ligesom ikke plads i hans opfattelse af tingene. Han havde vanskeligt ved at vurdere andet, end det han selv mente og gik ind for. Dersom man havde fortalt ham, at han var fanatiker, ville han sikkert have opfattet det som et plus. Enten var tingene rigtige, eller også var de det overhovedet ikke. En sådan faderindstilling var en hindring for, at jeg som barn kunne forstå ham eller have nogen kontakt med ham. Egentlig var der lysårsafstande mellem os. Jeg spekulerede ofte over, om han var bevidst om, at han havde avlet en håndfuld børn.

Det var vores mor, vi holdt os til. Hun var familiedirigenten, som styrede foretagenet, ikke hårdt, men med kvindehånd, og kun i undtagelsestilfælde blev der appelleret til faderlig autoritet. Så sænkede min far avisen, så på os over brillerne, sagde måske vores navn. Det var rigeligt til at støtte min mors befalinger. Egentlig var jeg ikke bange for ham, næsten tværtimod, men af én eller anden grund havde jeg instinktmæssigt en følelse af, at hans faderlige rolle, trods alt, var ukrænkelig.

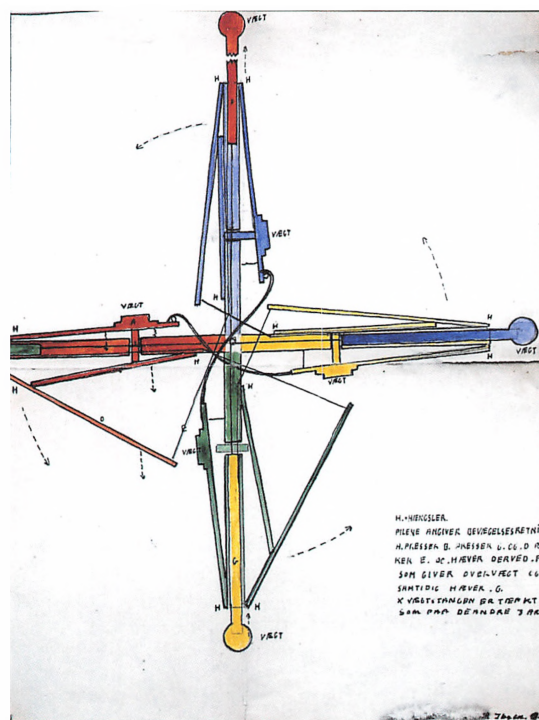
Som sagt min far var en tænksom mand, som spekulerede meget over livet og livets mærkværdigheder. Han gjorde sig mange tanker om livets muligheder, og om det var muligt for os at kunne bestå som art. Vores ødselhed med verdens resurser, og menneskenes ligegyldighed med deres medmennesker optog ham meget. Jeg blev egentlig aldrig helt overtydet om, om han var socialist, om det var Malthus lære, der optog ham eller for den sags skyld Jesus, hvis lære han fandt uortodoks, men måske blev det hele kun en parentes i hans rodede tanker. Men som en konsekvens af hans bizarre fantasi opstod ideen om, at kunne man konstruere en eller anden form for maskineri, der kunne fungere uden tilførsel af drivkraft, så ville man kunne modarbejde den rovdrift, der fandtes på jordens resurser, og hos ham var der mange gange ikke så langt fra ord til handling.

Nå, men nu er det jo ikke så ligetil og u-kompliceret at opfinde en perpetuum mobile. Der skal man tænke sig om, da det er i strid med alle de principper om kraft og bevægelse, som man kender til. Mange mennesker har gennem tiderne taget sig for at trodse naturen, mange mærkelige apparater er blevet fremstillet og kasseret som ubrugelige, men alt dette havde min far ikke noget kendskab til, så i lykkelig uvidenhed sprang han hovedkuld ud i problemerne.

Nu er det soleklart, at det koster både meget energi, indsigt og teknisk snilde. Fantasien var i rigelig mål tilstede, men den tekniske snilde? Faktisk kender jeg ingen, der var så blottet for teknisk snilde som min far. Man stod næsten med livet i hænderne, når min far gav sig i lag med et eller andet teknisk problem, f.eks. at skifte en prop i det elektriske system. Så kunne man være vis på, at der opstod kortslutning. Og nu var det således, at med hensyn til værktøj var hans beholdning lig nul – en hammer, en knibtang og min mors brødkniv – og af dette skulle verdens største opfindelse skabes! Samtidig blev vores køkken erklæret for forbudt område, da det var forvandlet til laboratorium, så længe operationerne fandt sted.

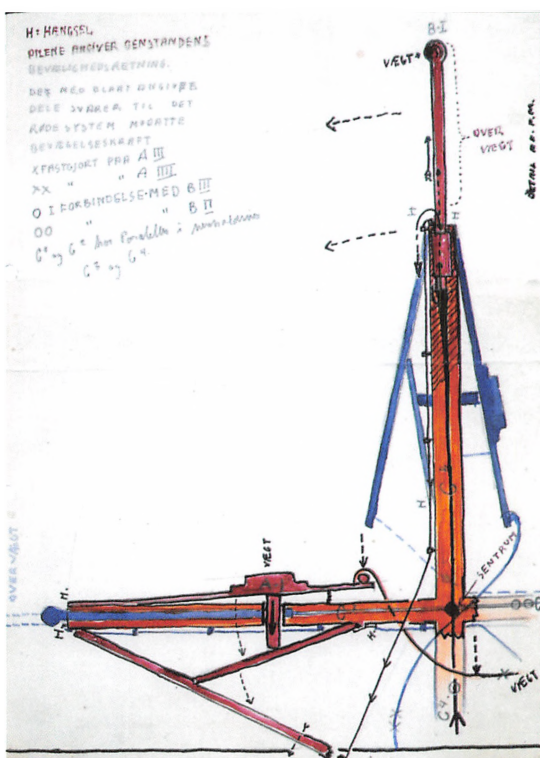
Heraf ser man, at min mor ligesom var frataget mulighederne for at varetage familiens trivsel. Måske er det overdrevet, men virkeligheden var den, at netop beslaglæggelsen af de nødvendige ting til den daglige madtilberedelse blev et stridsspørgsmål, som kun blev periodisk løst ved at min far holdt passende pauser mellem sine opfinderdage.

Men fremover var det således, at så såre der viste sig symptomer på, at opfinderbehovet var i anmarch, fik min mor røde pletter i

Figur 1 og 2 (på modsatte side) viser et udkast til en Perpetuum mobile. Et sindrigt system af snore og lodder hjælper til at gøre den ene side tung og den anden side let, hvorved „hjulet“ vil dreje rundt. Opfinderen snedkererede selv en model hjemme på køkkenbordet, men p. g. a. modellens grove forarbejdning med stor friktion i lejer og snore kunne modellen desværre ikke fungere efter hensigten. Min far foreslog derfor henholdsvis Teknologisk Institut og Danmarks Tekniske Højskole at udarbejde en mere professionel model, der ville kunne godtgøre, at den virkede.

ansigt og på hænder, hendes øjne løb i vand, og hendes stemme blev uklar. Jeg kan endnu se det for mig. Hun står ved vinduet i vores køkken, som vender ned mod skrænten, ad

Figur 2

hvilken min far kommer fra arbejde. Hun ser, at han har noget under armen, noget træ eller lignende. Hun siger næsten chokagtigt: "Børn nu skal Johannes til at opfinde igen", og samtidig begynder pletterne langsomt at komme til syne på hendes ansigt. Godt nok vidste vi af erfaring, at opfinderånden højst varede tre eller fire dage, men det var længe nok for min mor at skulle undvære sit køkken og sin brødkniv.

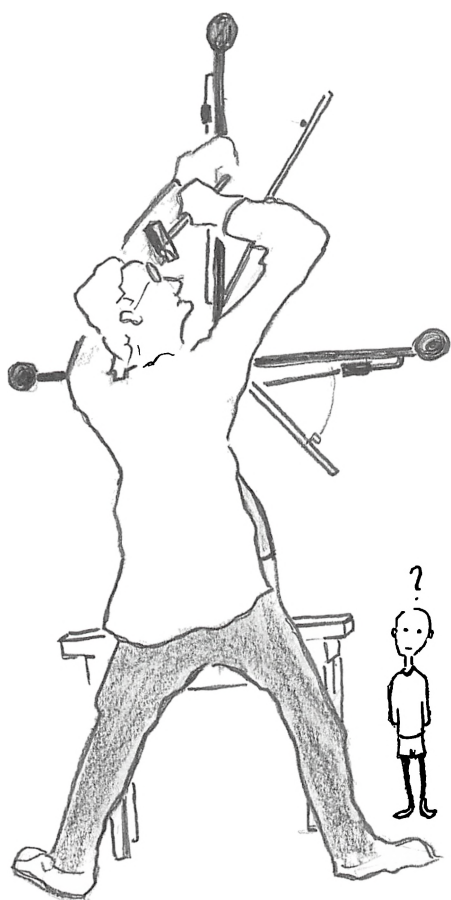
En anden ting var der ved disse hektiske dage, at medens den øvrige familie næsten korporlig blev holdt i uvidenhed om, hvad der foregik i vores laboratoriekøkken, så blev

jeg, som den eneste, indviet i de hemmeligheder, der foregik der. Den væsentligste grund til denne særstilling var uden tvivl den, at jeg kunne tegne, og da min far var snildere til at tænke end til at tegne, og jeg havde det præcis modsat, så blev det min lod at prente på papiret resultatet af den, vi kan godt sige revolutionære opfindelse, der her tog form.

Tanken var selvfølgelig, at tegningerne skulle sendes ind til Statens Teknologiske Institut, som så ville blive meget overrasket, ja nærmest chokeret over denne opfindelse, og for nu at gøre det hele mere tillokkende og overraskende for instituttets folk, så farvelagde jeg tegningerne med min farvelade. Det kunne udmærket betale sig at dupere raket, selv var jeg stolt af mine frembringelser, og at jeg så samtidig blev sat ind i fidusen ved opfindelsen var jo en ekstra gevinst. Jeg må tilstå, at jeg i begyndelsen ikke havde megen tro på realiteten af opfindelsen. Det var ren gali-

Johs. Ibsen og Birthe Katrine Ibsen.

Johs. Ibsen og evighedsmaskinen.

matias, fuldstændig ud i hampen, en forrykt tanke uden bund i faktiske forhold, men efterhånden som min far forklarede mig, hvorledes det hele fungerede, blev jeg rokket i min skepsis. Det er det, man kalder manipulation, for selv om min fars model meget mildt sagt var jammerlig og flikket sammen af en fuser, så forstod jeg udmærket, at det ville være en fordel for ikke at sige en nødvendighed ikke at sende modellen til en nøjere bedømmelse hos

Teknologisk Institut. Dels ville den ikke kunne holde til en forsendelse, måske ville man også have vanskeligt ved at tyde dens funktion, og dels var der mulighed for at mistolke den. Nej, det lange af det korte ville være at sende mine tegninger og min fars omstændelige og indviklede forklaring på fænomenet. Så lavede han en indviklet og næsten uforklarlig beskrivelse af sin idé's mening, men jeg må påstå, at jeg allerede dengang havde den opfattelse, at de mennesker kunne have deres vanskeligheder ved den omstændelige forklaring. Min far mente, at så ville de sikkert bygge en model, som så kunne få dem til at indse, at de her stod over for verdens løsning af kraft og fremtidens teknologi.

Men ak, således skulle det ikke gå. Alt dette hoppede man fint over, og i deres skepsis og overbevisning burde de have skrevet tilbage, at det var blålys og galimatias, og at de ikke gad beskæftige sig med slige sager, og at min far burde gøre det samme og burde finde noget andet og mere nyttigt at fylde sin tid ud med, men nej det gjorde man ikke.

Det var venlige mennesker, venlige og høflige, som i pæne vendinger og høflige ord blot gjorde os forståeligt, at sådan noget var en tilsidesættelse af naturlovene, som man altså ikke kunne manipulere med efter behag. Det hele røg ind af det ene øre og lige så rapt ud af det andet. Min fars reaktion kan man udtrykke i få ord: "Det har de ikke nogen forstand på, mange har før lavet opfindelser, som ingen troede på, og som alligevel blev verdenssensationer". Da jeg spurgte min far, hvad han i den forbindelse tænkte på, blev han mig svar skyldig. En lidt veg argumentation, hvorefter han fortsatte sine meningsløse eksperimenter.

TEKNOLOGISK INSTITUT

FAGSKOLEN FOR HAANDVÆRKERE OG MINDRE INDUSTRIDRIVENDE

POSTGIRO-KONTO: 978
TELEGR.: TEKNOLOGISK

TELEF.: CENTRAL 8780
HAGEMANNSGADE 2

MOTORKONSULTATIONEN

Bedes anført ved Bestillingen

nr. 3160. NI/IB.

KØBENHAVN V, 17/12. 1949.

Herr John. Ibsen,
Agtrupvej 54, Høllidning.

I Deres brev af 13. 12. har I bedt os om at lade en af Dem skitseret "Machine" underkaste en praktisk Prøve.

Vi skal hertil bemærke, at vi ikke har midler til at fremstille apparater for Opfindere, og da vi absolut ikke tror på "Livighedsmaskiner", har vi i dette Tilfælde heller ingen Interesse i at prøve den.

Skitsen kommer retur.

Med Høfjertelse
for TEKNOLOGISK INSTITUT

W. M. S.
Mekanik-ingeniør.

Svaret fra Teknologisk Institut taler for sig selv!

Det er et godt princip ikke at give op, det er udholdenhed, der giver resultat. Havde hans eksperimenter drejet sig om trykkeri-processen, der jo egentlig var hans fag, vil jeg tro, at hans udholdenhed og flid ville kunne give pote, men det her var en kamp mod vejrmøller, en don Quixote, en ridder af den bedrøvelige skikkelse. Han drømte stadig om de

ting, der ikke kunne lykkes, men som årene gik, blev det sjældnere og sjældnere for til sidst at ebbe ud, og han tale aldrig mere om sin perpetuum mobile.

Da han som gammel mand døde mæt af dage, som man siger, fandt jeg i hans gemmer de tegninger, jeg havde lavet, og som min far engang var stolt af, men som aldrig skulle blive til virkelighed, fordi de var i modstrid med alle naturlovene og fornuften.